

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียน

ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

**Determinants of the Operation of Audit Committee of the Companies Listed
on the Stock Exchange of Thailand**

กรกนก ร่มโพธิ์ (Kornkanok Romporee)¹ สุณีรัชต์ วุฒิจินดานนท์ (Suneerat Wuttichindanon)²

สุธาวลัย พุกภัยอำไพ (Suthawan Prukumpai)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบโดยวัดด้วยความถี่ในการประชุม (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,371 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบเมื่อวัดด้วยจำนวนครั้งในการประชุม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับขนาดของบริษัท ตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน และตัวแปรกลุ่มเมื่อผลการดำเนินงานขาดทุน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ กับการใช้ผู้สอบบัญชีที่เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการประชุม ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงถึงหลักฐานเชิงประจักษ์การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบในประเทศไทย และเป็นหลักฐานสนับสนุนว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดให้มีการกำกับดูแลที่ดี และคณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติงานตามข้อบังคับ ผลการศึกษาส่งผลให้นักลงทุนมั่นใจสำหรับการลงทุนในตลาดที่เกิดขึ้นใหม่ได้

คำสำคัญ: คณะกรรมการตรวจสอบ การประชุม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1 นิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

kornkanok_r@hotmail.com

2 อาจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร fbussrw@ku.ac.th

3 อาจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร fbusswp@ku.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purpose of this research were to study (1) the operation of audit committee when measured by meeting frequency. (2) determinants of the operation of audit committee. The samples comprise 1,371 observations. The statistics used are descriptive statistics and multiple regression analysis. The results show that the operation of audit committee, when measured by the number of meetings, has a positive relationship with firm size, a dummy of financial industry and a dummy of operating loss at a significance level of 0.01, and have a negative relationship with a usage of Big 4 audit firms at a significance level of 0.05. The characteristics of board of directors and characteristics of audit committee are not statistically associated with the meetings. The findings from this study provide empirical evidence on the operation of audit committee in Thailand and they asserts that the companies listed on the Stock Exchange of Thailand implement good corporate governance and audit committee work as required. The results assure investors of their investments in this emerging market.

Keywords: Audit committee, Meeting, Stock Exchange of Thailand.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

สืบเนื่องจากการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี พ.ศ. 2540 (1997 Asian Financial Crisis) ที่ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยและธุรกิจจำนวนมาก หลายบริษัทต้องปิดกิจการ บางบริษัทถูกเพิกถอนจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บางบริษัทต้องทำการฟื้นฟูกิจการและประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศหยุดชะงักไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง นักลงทุนทั้งในและนอกประเทศขาดความเชื่อมั่นในการลงทุนและต่างพากันถอนเงินลงทุนออกจากประเทศไทย หนึ่งในสาเหตุที่สำคัญของการล่มสลายทางเศรษฐกิจคือการบริหารงานที่ผิดพลาดและการขาดจริยธรรมของผู้บริหาร และบริษัทขาดการกำกับกิจการที่ดี รวมถึงความไม่โปร่งใสในการนำเสนองบการเงิน (Alba et al., 2003 and White, 2004)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์ฯ) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) จึงเร่งฟื้นฟูกระบวนการกำกับดูแลกิจการในบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยทั้งที่ออกมาเป็นข้อบังคับ (Regulate) และเป็นการสมัครใจ (Voluntary) ในรูปแบบของข้อพึงปฏิบัติที่ดี คู่มือและข้อเสนอแนะต่างๆ กลไกที่สำคัญหนึ่งในกระบวนการกำกับดูแลกิจการ คือ “คณะกรรมการตรวจสอบ” (ขวัญสกุล เต็งอ้วน, 2555)

คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เป็นคณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัท เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกที่สำคัญอันหนึ่งซึ่งกิจการจำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กิจการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมุ่งหวังถึงการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการ และการเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553)

จากงานวิจัยในอดีต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบเมื่อวัดจากความถี่ในการประชุม ได้แก่ ขนาด และความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (Sharma et.al., 2009) และขนาดของบริษัท และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (Kang et.al., 2010) ในประเทศไทย Tengamnuay (2005) และ Tengamnuay and Stapleton (2008) พบว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติในหลายเรื่องเช่น เรื่องของเครื่องมือ และผลกระทบของคณะกรรมการตรวจสอบ การตรวจสอบภายใน และการกำกับดูแลกิจการที่ดีในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้น เพื่อสังเกตการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบเนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสในรายการธุรกิจซึ่งอาจมาจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทจดทะเบียน กับผู้ถือหุ้นใหญ่ หรือผู้ลงทุน และถ้าคณะกรรมการตรวจสอบมีไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่ตลาดหลักทรัพย์ฯกำหนด แสดงว่าคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนด

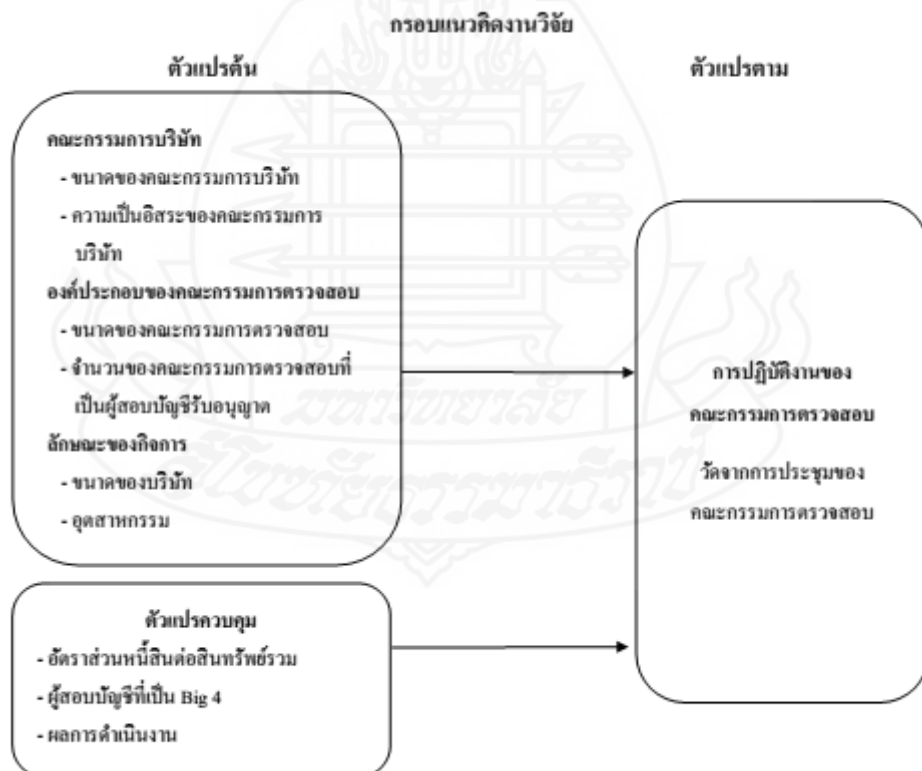
การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยวัดด้วยความถี่ในการประชุม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด แสดงดังภาพที่ 1 ตัวแปรต้นคือปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้ 1) ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท (ขนาดของคณะกรรมการบริษัท และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท) 2) ลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ (ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ และจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต) 3) ลักษณะของบริษัท (ขนาดของบริษัท และอุตสาหกรรม) และตัวแปรควบคุมประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ผู้สอบบัญชีที่เป็น Big 4 และผลการดำเนินงาน โดยวัดด้วยจำนวนครั้งในการประชุม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วนำปัจจัยของการประชุม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและพัฒนาต้นแบบเพื่อทดสอบสมมติฐานที่คาดหวัง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีข้อมูลครบถ้วน เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) สำหรับปี 2554-2556 จำนวนตัวอย่างสุดท้ายเท่ากับ 1,371 ตัวอย่าง จากจำนวน 464 บริษัท สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา โดยหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมีได้ดังนี้

$$\text{Meeting}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{TOTAL BOD}_{i,t} + \beta_2 \text{IND BOD}_{i,t} + \beta_3 \text{AC}_{i,t} + \beta_4 \text{CPA}_{i,t} + \beta_5 \text{SIZE}_{i,t} + \sum_{k=1}^8 \beta_k \text{IND}_{i,k,t} + \beta_7 \text{LEV}_{i,t} + \beta_8 \text{BIG 4}_{i,t} + \beta_9 \text{LOSS}_{i,t} + \text{YEAR55}_{t=2555} + \text{YEAR56}_{t=2556} + e$$

โดย

i,t = บริษัท i ในปี t ซึ่ง t อยู่ในช่วงปี 2554-2556

Meeting = การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งเป็นตัวแปรตามและวัดโดย 2 ตัวแปรย่อย

1) OVER M = จำนวนครั้งการประชุมที่เกิน 4 ครั้ง (4 ครั้งพิจารณาเป็นการประชุมตามปกติตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

2) Attendance = สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ มีค่าตั้งแต่ 0-1

TOTAL BOD = จำนวนสมาชิกของคณะกรรมการบริษัท

IND BOD = อัตราส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

AC = จำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบ

CPA = จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

SIZE = ขนาดของบริษัท ซึ่งพิจารณาจากสินทรัพย์รวม

IND = กลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งกำหนดโดยตัวแปรหุ่น กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อแทน

อุตสาหกรรมที่กำหนด และ เท่ากับ 0 ถ้าไม่ใช่อุตสาหกรรมที่กำหนด

LEV = อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

BIG 4 = ตัวแปรหุ่น มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้สอบบัญชีที่เป็น Big 4

LOSS = ตัวแปรหุ่น มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผลการดำเนินงานขาดทุน

YEAR55 = ควบคุม year-effect โดยใช้ตัวแปรหุ่น มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อตัวอย่างเป็นปี 2555 (ปี 2554 เป็นฐานตัวแปรหุ่น)

YEAR56 = ควบคุม year-effect โดยใช้ตัวแปรหุ่น มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อตัวอย่างเป็นปี 2556 (ปี 2554 เป็นฐานตัวแปรหุ่น)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากสมการถดถอย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรที่ศึกษา

(n=1,371)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
จำนวนครั้งในการประชุมที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M)	2.059	3.011	0.000	17.000
สัดส่วนการเข้าร่วมประชุม (Attendance)	0.963	0.069	0.444	1.000
ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (TOTAL BOD)	10.327	2.519	5.000	21.000
อัตราส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (IND BOD)	0.400	0.080	0.230	0.750
ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (AC)	3.151	0.404	3.000	5.000
จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA)	0.078	0.269	0.000	1.000
ผู้สอบบัญชีที่เป็น Big 4 (BIG 4)	0.552	0.497	0.000	1.000
ขนาดของบริษัท (SIZE)	15.309	1.757	10.940	21.676
อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (LEV)	0.249	0.288	0.000	4.380
ผลการดำเนินงาน (ขาดทุน) (LOSS)	0.169	0.375	0.000	1.000

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

1. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบโดยวัดด้วยความถี่ในการประชุม มีตารางประกอบ (ตารางที่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษาแสดงในตารางที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า กรรมการตรวจสอบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในงานวิจัยนี้ มีค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งในการประชุมที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M) เท่ากับ 2.059 ครั้ง และมีการประชุมที่เกินสูงสุดเท่ากับ 17 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนเข้าร่วมประชุมมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 แสดงว่าคณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติงานตามแนวปฏิบัติที่ดีของการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับตัวแปรอิสระ กลุ่มตัวอย่างมีคณะกรรมการบริษัทสูงสุดเท่ากับ 21 คน และน้อยสุดเท่ากับ 5 คน และมีค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการบริษัทเท่ากับ 10.33 คน ค่าเฉลี่ยสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทเท่ากับร้อยละ 40 จำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นไปตามข้อควรปฏิบัติของตลาดหลักทรัพย์ฯ ว่า อย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน เมื่อพิจารณาถึงจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พบว่า ไม่มีบริษัทใดในตลาดหลักทรัพย์ฯ ที่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมากกว่า 1 คน ส่วนใหญ่ไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชี อย่างไรก็ดี ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่ได้กำหนดว่าสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบต้องเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพียงแต่สมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบต้องมีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการเงินและการบัญชี 1 ใน 3 คนของสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

ขนาดของบริษัทตัวอย่างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กสุดเท่ากับ 10.94 (56.13 ล้านบาท) และบริษัทที่มีขนาดใหญ่สุดเท่ากับ 21.68 (2,596,507.24 ล้านบาท) ขนาดของบริษัทโดยเฉลี่ยเท่ากับ 15.31 (4,477.99 ล้านบาท) และมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม สูงสุดเท่ากับ 4.38 โดยอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.25

ในส่วนของตัวแปรเชิงกลุ่ม ได้แก่ ผู้สอบบัญชีที่สังกัดสำนักงานสอบบัญชีเป็น Big 4 และ ผลการดำเนินงาน (ขาดทุน) พบว่า ร้อยละ 55 ของกลุ่มตัวอย่างใช้ผู้สอบบัญชีจาก 1 ใน 4 สำนักงานบัญชีที่เป็น Big 4 และ ร้อยละ 17 ประสบผลขาดทุนในช่วงปี 2554-2556

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิเคราะห์กลุ่มประชุมใน 2 โมเดล คือจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M) และสัดส่วนการเข้าร่วมประชุม (ATTENDANCE) ดังตารางที่ 2

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

(n=1,371)

ตัวแปร	การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (MEETING)					
	โมเดล 1 OVER M			โมเดล 2 ATTENDANCE		
	ค่าสัมประสิทธิ์	S.D.	t-statistic	ค่าสัมประสิทธิ์	S.D.	t-statistic
	(B)			(B)		
TOTAL BOD	0.011	0.058	0.210	-0.001	0.001	-0.87
IND BOD	2.380	1.503	1.580	0.020	0.029	0.71
AC	0.231	0.308	0.750	-0.007	0.005	-1.52
CPA	0.756	0.498	1.520	0.08	0.007	1.20
SIZE	0.815***	0.104	7.810	0.003*	0.001	1.92
BIG 4	-0.429**	0.221	-1.940	0.000	0.005	0.09
LEV	-1.006***	0.343	-2.930	-0.007	0.011	-0.71
LOSS	0.634***	0.252	2.510	0.002	0.005	0.51
YEAR 55	0.526	0.068	0.770	-0.003	0.005	-0.73
YEAR 56	-0.009	0.090	-0.110	-0.003	0.004	-0.67
AGRO	-0.041	0.447	-0.090	-0.009	0.011	-0.89
CONSUMP	0.349	0.474	0.740	0.020***	0.008	2.53
FINANCE	1.240***	0.484	2.560	-0.003	0.008	-0.44
INDUS	0.044	0.304	0.150	0.004	0.008	0.56
PROPERTY	-0.130	0.334	-0.390	0.001	0.008	0.15
RESOURCE	0.777	0.570	1.360	0.019***	0.008	2.59
TECH	0.438	0.532	0.820	0.003	0.008	0.31
Constant	-12.165***	1.480	-8.220	0.940***	0.259	36.24
Observations	1,371			1,371		
Number of clusters	464			464		
p-value of the model	< 0.001			0.014		
Adjusted R-squared	0.299			0.021		

***, **, * ค่าสัมประสิทธิ์ (B) แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

โมเดลที่ 1 ในตารางที่ 2 ตัวแปรตาม คือ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M) ผลการศึกษาพบว่า จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M) ไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวแปรของคณะกรรมการบริษัท คือ ขนาด และความเป็นอิสระของคณะกรรมการ (TOTAL BOD

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

และ IND BOD) และองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ จำนวนสมาชิกในคณะกรรมการตรวจสอบ และจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (AC และ CPA) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อย่างไรก็ตาม จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M) มีความสัมพันธ์กับลักษณะของกิจการ กล่าวคือ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เกิน 4 ครั้งต่อปี (OVER M) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขนาดของบริษัท (SIZE) และอุตสาหกรรมประเภทธุรกิจการเงิน (FINANCE) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มากขึ้น และบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน (FINANCE) จะมีจำนวนครั้งในการประชุมเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 1 ครั้ง (β เท่ากับ 1.24) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมกับตัวแปรตาม พบความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กับตัวแปรอิสระ 3 ตัว ได้แก่ BIG 4, LEV และ LOSS ซึ่งทิศทางของความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐาน

โมเดลที่ 2 ในตารางที่ 2 ตัวแปรตามเป็นสัดส่วนการเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (Attendance) พบว่า มีเฉพาะตัวแปรขนาดของบริษัท (SIZE) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามที่ระดับ 0.10 และตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรม อันได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (CONSUMPTION) และกลุ่มทรัพยากร (RESOURCE) มีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ และบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค และบริโภค และกลุ่มทรัพยากร คณะกรรมการตรวจสอบมีแนวโน้มจะเข้าร่วมประชุมครบทุกท่านมากขึ้น

ในโมเดลที่ 2 พบว่าสัดส่วนการเข้าร่วมประชุมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับขนาดของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาว่าสมเหตุผล อันเนื่องมาจากการมีขนาดคณะกรรมการบริษัทที่ใหญ่ ความเป็นไปได้ที่คณะกรรมการตรวจสอบจะมาร่วมประชุมได้ครบก็น้อยลง อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรนี้ ($\beta = -0.001$) ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการทดสอบจากข้อมูลรวมปี 2554-2556 มีหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบและมีความสัมพันธ์เชิงบวก เมื่อวัดด้วยจำนวนครั้งในการประชุมและสัดส่วนการเข้าร่วมประชุม และอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบโดยบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงินมีแนวโน้มจะประชุมมากกว่าจำนวนตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด ซึ่งมากกว่า 4 ครั้ง และบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคและบริโภค และทรัพยากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นที่คณะกรรมการตรวจสอบจะเข้าร่วมประชุมครบทุกท่าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลพบว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกบริษัทมีการประชุมครบ 4 ครั้งต่อปี แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ว่า คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่สำหรับการตรวจสอบรายงานทางการเงิน และมีค่าเฉลี่ยการประชุมที่เกิน 4 ครั้งอยู่ที่ 2.06 ครั้ง และบางบริษัทประชุมเกินถึง 17 ครั้ง สามารถอธิบายได้ว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีการปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ผลการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นลักษณะของกิจการเอง อันได้แก่ ขนาดของกิจการและประเภทอุตสาหกรรม กล่าวคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่และบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงินจะมีจำนวนครั้งในการประชุมที่เกิน 4 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต Yin and Gao (2012) และ Kang et al. (2011) ที่พบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ส่วนความสัมพันธ์ของประเภทอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินนั้นเป็นมุมมองใหม่ที่พบจากงานวิจัยนี้ เนื่องจากงานวิจัยในอดีต Francis et al. (1994) และ Martin et al. (1996) เน้นถึงประเด็นของประเภทอุตสาหกรรมที่มีความเป็นไปได้ของการฟ้องร้องสูง ซึ่งงานวิจัยนี้จะให้มุมมองที่เพิ่มขึ้น นอกจากอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการฟ้องร้องแล้ว อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎข้อบังคับมาก เช่น ธุรกิจการเงินก็มีความสัมพันธ์กับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนตัวแปรที่เป็นลักษณะของคณะกรรมการบริษัท (ขนาดและสัดส่วนคณะกรรมการอิสระ) และคณะกรรมการตรวจสอบ (จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต) ไม่มีความสัมพันธ์กับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งตรงกับงานวิจัยในอดีต เช่น Sharma et al. (2009) และ Raghunandan and Rama (2007) ที่พบว่า ขนาดและสัดส่วนคณะกรรมการอิสระของคณะกรรมการบริษัท และจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์กับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ถึงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบในประเทศไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งหน่วยงานกำกับดูแล เช่น ตลาดหลักทรัพย์ รวมถึงบริษัทจดทะเบียนเองสามารถนำไปพัฒนา และปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลได้
3. เพื่อเป็นข้อมูลให้นักลงทุนทราบถึงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบในประเทศไทย และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในอนาคตอาจสำรวจปัจจัยด้านอื่นของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานหากมีข้อมูล หรือการสำรวจบทบาทของคณะกรรมการบริษัทต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบโดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์
2. การศึกษาในอนาคตอาจศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบได้อีก เช่น ประเภท และโครงสร้างของผู้ถือหุ้น นอกจากนั้น ผู้วิจัยคิดว่าตามมุมมองในเชิงเศรษฐศาสตร์เปรียบเทียบระหว่างต้นทุนและประโยชน์ที่จะได้รับ ผลตอบแทนที่จ่ายให้กับคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น ค่าเบี้ยประชุมหรือสวัสดิการอื่น อาจส่งผลต่อความขยันหรือความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบได้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญสกุล เต็งอันทวย. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและการเปิดเผยการปฏิบัติงานงานคณะกรรมการตรวจสอบในบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 และ กลุ่ม MAI. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 8 (22), 20-37.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET). (2553). *คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ*. ค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.set.or.th>.
- Alba, P. et al. (2003). *Thailand's Corporate Financing and Governance Structure*. Policy Research Working Paper, World Bank. Retrieved May 12, 2015 from <https://goo.gl/Ks2Gd1>.
- Francis, J. et al. (1994) Shareholder litigation and corporate disclosures. *Journal of Accounting Research*, 32 (2), 137-165
- Kang, W. S. et al. (2011). The Effectiveness of Audit Committee for Low – and Mid- Cap firms. *Managerial Auditing Journal*, 26 (7), 623-650.
- Martin, D. et al. (1996). *Recent Trends IV: What Explains Filings and settlements in shareholder Class Actions?*. White Plains, NY: National Economic Research Associates, Inc.
- Raghunandan, K. and Rama, D. V. (2007). Determinants of Audit Committee Diligence *Accounting Horizons*, 21 (3), 256-279.
- Sharma, V. et al. (2009). Determinants of Audit Committee Meeting Frequency: Evidence from Voluntary Governance System. *Accounting Horizons*, 23(3), 245-263.
- Tengmnuay, K. (2005). *The Implementation and the Effects of Audit Committees within Corporate Governance in Thailand*. (Doctoral dissertation). Manchester, UK: University of Manchester.
- Tengmnuay, K. and Stapleton, P. (2008). The Role of the Audit Committee in Thailand: a Mature Monitoring Mechanism or an Evolving Process?. *Journal of Management Governance*, 13, 131-161.
- White, S. (2004). Stakeholders, Structure and the Failure of Corporate Governance Reform Initiatives in Post-Crisis Thailand. *Asia Pacific Journal of Management*, 21(1), 103-122.
- Yin, F. et al. (2012). Determinants of Audit Committee Meeting Frequency: Evidence from Chinese listed companies. *Managerial Auditing Journal*, 27(4), 425-444.